

מבחן במתכונת בחינת בגלוג באשון

דולי לוי • מאיה דלל

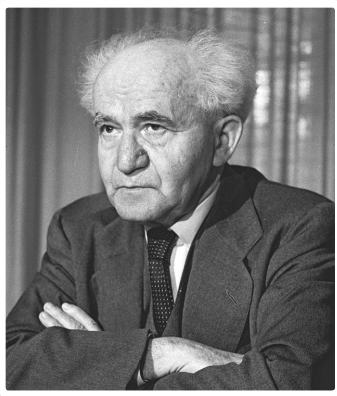
לפניך ארבעה טקסטים. טקסט 1 הוא מאמר, טקסט 2 הוא ציטוטים, טקסט 3 הוא קטע מתוך נאום, וטקסט 4 הוא קטע מתוך חוק. קרא את ארבעת הטקסטים וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף*.

טקסט 1 - מאמר

דוד בן-גוריון

(מעובד על פי האתר "המכון למורשת בן-גוריון", 2010, אתר מרשתת <http://www.bgh.org.il/info/develop/biography/welcome.htm>)

(באדיבות המכון למורשת בן-גוריון)

דוד בן-גוריון (1886-1973)

דוד בן-גוריון נולד בשנת 1886 בשם דוד גרין בפולין. אביגדור, אביו של דוד, היה ציוני ובביתו התכנסו ישיבות ואספות על עלייה לארץ ישראל והתיישבות בה. דוד הצעיר הושפע מאוד מפעילות זו. כשהיה בן 14 ייסדו דוד וכמה חברים מבוגרים ממנו אגודה ציונית לנערים בשם "עזרא". חברי האגודה היו מהפכנים, הם האמינו בעלייה לארץ ישראל ובהתיישבות בה, והבינו שעליהם לעשות מעשה ולא רק לדבר על אודותיו. דוד וחבריו התחייבו לדבר ביניהם רק עברית, וארגנו כיתות לימוד לצעירים בקרב עניי העיר, כדי שילמדו את השפה העברית שהייתה חשובה להם כל כך.

פסקה א

5

10

בשנת 1906, כשהיה בן 20, עלה דוד גרין לארץ ישראל. באותה תקופה, ימי העלייה השנייה, עלו לארץ צעירים חילונים נוספים שבדומה לדוד הצעיר רצו לחיות בארץ מעבודת אדמה וליצור בה חברה יהודית טובה וצודקת יותר. מאחוריהם לא עמד כל ארגון, אלא רעיון מפעל התחייה הלאומית בארץ ישראל. השאיפה לגאולה לאומית התמזגה אצלם בשאיפה לתיקון עולם על ידי הקמת חברה חדשה, שוויונית וצודקת.

פסקה ב

15

* בבחינת הבגרות הטקסטים יופיעו כנספח למחברת, ולכן ההוראה מנוסחת בצורה זו, על פי הניסוח בבחינת הבגרות.

- פסקה ז 20** עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה גורש דוד בן-גוריון מהארץ, משום שנאשם בפעילות ציונית. הוא יצא לארצות הברית, ועם חברו יצחק בן צבי פעלו ככל שיכלו למען הציונות. לקראת סוף מלחמת העולם הראשונה עמד הצבא הבריטי לקראת כיבוש ארץ ישראל. אז פרסמה ממשלת בריטניה את "הצהרת בלפור" שבה הצהירה על תמיכתה בהקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל.
- 25** בעקבות ההצהרה החלו בן-גוריון ובן צבי לארגן יהודים שרצו להילחם בגדודים יהודיים מיוחדים בצבא הבריטי. גדודים אלה נקראו "הגדודים העבריים". בן-גוריון הצטרף לאחד הגדודים, ואיתו חזר לארץ ישראל אחרי שנכבשה על ידי הכוחות הבריטיים.
- פסקה ז 30** אחרי שחזר לארץ ישראל השתחרר בן-גוריון מהצבא הבריטי. הוא פעל לאיחוד כל מפלגות הפועלים בארץ ישראל. כחלק מניסיון זה הקים בן-גוריון מפלגה בשם "אחדות העבודה". כמו כן הוקמה ה"הסתדרות" שאיחדה את כל הפועלים, דאגה למעמדם ולתנאי העבודה שלהם וכן לצרכים השונים שלהם. לימים התאחדה מפלגתו של בן-גוריון עם מפלגה נוספת. בן-גוריון היה מנהיג המפלגה החדשה והגדולה, שנקראה מפא"י - מפלגת פועלי ארץ ישראל. מפלגה זו הייתה למפלגה הגדולה ביותר בתנועה הציונית, ובתור מנהיג המפלגה נבחר בן-גוריון לעמוד בראש הסוכנות היהודית שייצגה את הציונים בכל העולם.
- פסקה ה 35** בשנת תש"ח (1948), בעיצומה של מלחמת העצמאות, הכריז דוד בן-גוריון על הקמת מדינת ישראל. מיד עם הקמת המדינה היה בן-גוריון לראש הממשלה ולשר הביטחון הראשון של המדינה. כראש ממשלה וכשר ביטחון פעל בן-גוריון בתחומים שונים. הוא איחד את הכוחות שהיו בארץ לפני הקמת המדינה, והקים מהם את צבא ההגנה לישראל, תוך כדי מלחמת העצמאות. עם תום המלחמה הוביל את מפלגתו לניצחון בבחירות הראשונות, והמשיך בתפקידיו בממשלה. בשנים הראשונות אחרי הקמת המדינה הגיעו לארץ עולים רבים מאוד. בן-גוריון התעקש שלא יגבילו את העלייה למדינת ישראל הצעירה, ויאפשרו לכל יהודי לעלות לארץ ולהיות בה אזרח שווה זכויות.
- פסקה ו 40** בן-גוריון החזיק בהשקפה כי עתיד היישוב היהודי בארץ הוא בנגב על מרחביו העצומים, ביחס לחלק הצפוני קטן-הממדים של המדינה. כשהוא חדור אמונה, התפטר בן-גוריון ב-7 בדצמבר 1953 מראשות הממשלה, ועבר להתגורר בצריף שנבנה למענו בקיבוץ שדה בוקר. בן-גוריון השתלב בעבודות השונות בשדה, בדיר העזים ובתחנה המטאורולוגית. לדבריו הגיע לשדה בוקר משום שאהב את המקום ורצה להשתתף בעצמו בהפרחת השממה.

פסקה 5

מאז הקמת מדינת ישראל לא שרר שקט בגבולות המדינה הצעירה, ומסתננים חדרו משטח המדינות השכנות. המצב הלך והידרדר ובשנת 1956, שנה אחרי שחזר בן-גוריון לממשלה, פרצה "מלחמת קדש". במהלך המלחמה כבש צה"ל את חצי האי סיני. כעבור זמן קצר נחתם הסכם, אשר במסגרתו נסוגו הכוחות מכל האזור שכבשו תמורת שיט חופשי במפרץ אילת ושקט בגבולות. בן-גוריון כיהן כראש ממשלה במשך שמונה שנים נוספות. היו אלה שנים שקטות למדי מבחינה ביטחונית, ושנות שגשוג מבחינה כלכלית.

55

פסקה 8

בגיל 77 החליט בן-גוריון להתפטר מהממשלה, אך המשיך בפעילות פוליטית. בגיל 85 התפטר מחברותו בכנסת, הפסיק את פעילותו הפוליטית, והקדיש את זמנו לכתיבת זיכרונותיו. בשנת 1973, כשהיה בן 87, נפטר דוד בן-גוריון, ונקבר בחלקת קבר שבחר בחייו במדרשת שדה בוקר.

60

טקסט 2 - ציטוטים

מדבריו של בן-גוריון

(דוד בן גוריון, 1945, גנזך המדינה)

מדברי דוד בן-גוריון בפגישה עם מפקדי "ההגנה", לפני הקמת המדינה "לא ננצח על ידי כוח צבאי בלבד. בימינו אין מלחמה נעשית על ידי צבא בלבד ומלחמתנו אינה קלה מכל שאר המלחמות. להפך, היא קשה מכולן, כי מלחמה זו איננה נגד הכוח הצבאי היהודי, אלא נגד היישוב כולו ואין להבחין כלל בין חזית לעורף. כל אחד מאיתנו, גדול וקטן, איש ואישה, זקן וטף, אם הוא רוצה או אינו רוצה בכך, הוא בחזית. המלחמה הוכרזה נגדנו, כשאין לנו עדיין מעמד של מדינה, ואין לנו ממשלה מוכרת ולא קשה לשים עלינו מצור בים, כשם ששמו מצור ביבשה.... לא נעמוד, אם לא נגייס את המשק, את הרוח ואת החוסן המוסרי. גם אנשי צבא, שאומנותם בכך, הכירו שהכוח המוסרי ערכו כשני שלישים מן הכוח הצבאי".

מדברי דוד בן-גוריון,

"מדינה אינה עניין חיצוני בלבד, מסגרת, שלטון, מעמד בינלאומי, ריבונות, צבא, המדינה אינה קיימת ושרירה כל עוד אינה שרויה בלב העם, בנפשו, בהכרתו. מדינה היא הכרה והרגשה של אחריות וזיקה ממלכתית של כל אישי העם, של כל אזרחי המדינה".

נאום גולדה מאיר, ראשת הממשלה

(מעובד על פי גולדה מאיר, ראשת הממשלה, 10 בדצמבר 1973,

אתר כנסת ישראל https://www.knesset.gov.il/vip/BenGurion/heb/BG_Speech1.html)

כבוד הנשיא, כבוד היושב ראש, חברי הכנסת,

פסקה א
אין גבול למה שאפשר להגיד על בן-גוריון ועל פועלו האדיר בתולדות עמנו מאז עלותו ארצה בראשית המאה. תחומי ההתעניינות שלו היו בלתי מוגבלים כמעט. אצמצם עצמי למילים ספורות על פועלו בשטח היהודי, הציוני והישראלי, וגם זאת רק בהעלאת ראשי פרקים אחדים.

פסקה ב 5
בשנות מלחמת העולם והשואה, כאשר עמי העולם המעורבים במלחמה הגדירו את מטרות השלום שלהם, היו בתנועה הציונית מי שחשבו והביעו את דעתם, שגם העם היהודי צריך להגדיר את מטרת השלום שלו. אבל דוד בן-גוריון ידע להקנות לתפיסתו, להשקפתו, לשאיפתו הגדרה מנוסחת בפשטות אופרטיבית, ולהעמיד על סדר יומו של העולם תביעה למדינה יהודית לאלתר כמטרת השלום של העם היהודי. הדבר ידוע בתולדות הציונות כ"תכנית בילטמור".

פסקה ג
[...] ומשהתגבשה תפיסתו ריכז את כל מאמצי הנפש והגוף של העם בארץ ובגולה להגשמת המטרה הזאת. והוא הנהיג את העם דרך מלחמת העצמאות עד לתעוזה של ההכרזה על המדינה היהודית. אחד הקווים הבולטים ביותר באופיו ובדמותו של בן-גוריון היה היכולת המופלאה לברור מתוך מכלול של בעיות רבות, את הדבר המכריע באותה עת. אבל לאחר שהחליט על העיקר, לא היה אפשר להסיטו מדרכו וממעשיו.

פסקה ד 20
[...] בעיצומה של העלייה ההמונית בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה החליט בן-גוריון להתרכז ביישוב הנגב ובאכלוסו. זכורה לכולנו קריאתו להתנדבות ולגיוס בני ההתיישבות הוותיקה לעזרת מושבי העולים. וכעבור זמן לא רב הוא פרש מכהונתו ועלה לשדה בוקר. הוא רצה, כאילו בכוח של מופת אישי, לעורר את הנוער ולהגביר את ההליכה לנגב. כאשר רואים אנו עתה את הברכה הרבה להתיישבות הזאת, אנו יודעים להעריך את גודל חזונו ואת פועלו האדיר במפעל זה.

<p>[...] בדצמבר 1949 החליטה עצרת האומות המאוחדות לקיים את החלטתה משנת 1947 בדבר משטר בינלאומי מיוחד לעיר ירושלים ולכפרים ולמקומות הסמוכים לה. בן-גוריון הוא שהכריע, למרות הסכנות המדיניות, והחליט להעביר את הכנסת ואת הממשלה לירושלים. במעשה זה הוכרע כי ירושלים תהיה בירת ישראל.</p>	פסקה ה	25
<p>[...] דוד בן-גוריון, יותר מכל איש אחר, החדיר בתודעת העם את המושגים והדפוסים של ממלכתיות. הוא ראה בכך כורח לאומי וערך חינוכי ממדרגה עליונה. זה כאלפיים שנה חי עמנו ללא מדינה, ללא ריבונות יהודית, והנה קמה מדינת ישראל. בן-גוריון ראה הכרח ותפקיד לחנך את העם להגשים את המעבר מהפכני אל הוויה של מדינה עצמאית דמוקרטית. את המעבר מתנאים של יישוב הנתון לשלטון זר למדינה עצמאית עשינו כולנו בהדרכתו של בן-גוריון.</p>	פסקה ו	30
<p>במאמץ אדיר זה הוא ניסה לכלול את כל היסודות החלוציים, היוצרים, אשר בזכותם היה אפשר בכלל להגיע לעצמאות ולמדינה. התודעה של ממלכתיות יהודית מתחדשת באה לביטוי מלא בהקמת צה"ל, כצבא העם, צבא כל העם מתוך הבנה שרק בשילוב הרוח והכוח ניתן להביס את האויב. צבא הנתון למרות הדמוקרטיה הנבחרת. בבעיות אלה הוא שיקע את כל הלהט והשכנוע הפנימי - שבהם הצטיין. גם רבים מאלה שהיססו, או שחלקו עליו, הודו כעבור זמן כמה צדק.</p>	פסקה ז	35
<p>[...] בזירה הבינלאומית, נדמה לי שמותר להגיד שבן-גוריון היה בין הראשונים שראו את מלוא החשיבות הסגולית המכרעת של הקשר עם ארצות הברית. הוא חש כי היישוב היהודי הגדול שם, יכול לבוא לידי ביטוי לעזרת מדינת ישראל. הוא גם הבין את אופייה של ארצות הברית עצמה, את ערכיה הדמוקרטיים ואת הסיכוי לרקום יחסי ידידות עמה.</p>	פסקה ח	40
<p>דרכו של בן-גוריון ודבריו בעל פה ובכתב בנושא היחסים בינינו ובין עמי ערב הם לנו מקור של השראה והדרכה, מאז ספרו "אנחנו ושכנינו" ועד היום. במרכז תורתו ומדיניותו היו שני עיקרים: השאיפה לשלום וליחסי שוויון וכבוד הדדי, וההכרה כי כל עוד אין שלום דרושה לנו עוצמה להתגוננות, שהיא תנאי לשלום. בן-גוריון ידע כי השלום אינו תלוי רק בנו, ובכנס מפקדים ב-1962 אמר: "...השלום יתקרב אם נגדיל מספרנו בארץ על ידי עלייה גוברת מארצות המצוקה ומארצות הרווחה, אם נאכלס הנגב והגליל, אם נבטיח ידידותן ועזרתן של הארצות שבכוחן לספק לצה"ל הציוד הדרוש לו, ואם נבקש טובתם של כל העמים בעולם".</p>	פסקה ט	45
		50

ברשותכם, חברי הכנסת, ברצוני לקרוא דבר אחד מהאיגרת ששלח אל ועידת מפלגת פועלי ארץ ישראל: "אל פחד ואל ייאוש; אבל גם אל אשליות! דרכנו מתלות, פיזור, נכר וגולה למולדת, עצמאות, חירות ומדינה היא לא קלה ולא סוגה בשושנים. ובלי כישלונות וקשיים ומאמצים לא נגיע למחוז חפצנו. ואם ידידים ותיקים התכחשו לנו, אל נשתעשע בדמיונות שווא שעוזרים נאמנים יקומו לנו ממקום אחר רק באשר זה רצוננו. כלפני שנה, לפני חמש שנים, לפני 25 שנה ולפני 40 שנה, עלינו קודם כול ולאחר הכול לסמוך על עצמנו, על צורכנו, יכולתנו, כוחנו! אמונה זו בכוח עצמנו לא הכזיבה אף פעם, וממנה כל החיל אשר עשינו בארץ, ועשינו חיל רב מאז החלת עבודתנו לפני שלושה דורות".

[...] כבוד היושב ראש, ברשותך וברשות חברי הכנסת אני רוצה בדקה להגיד מילים אחדות אישיות. נפל בחלקי להכיר את בן-גוריון ב-1917, כאשר הוא בא לארצות הברית אחרי שגורשו מכאן על ידי המשטר הטורקי. בואו של בן-גוריון וחברו היה אולי המאורע החשוב ביותר שקרה ליהדות אמריקה דאז: הקים את "החלוץ" והביא את דבר ארץ ישראל כמעט בפעם הראשונה ליהדות האמריקנית. נפל בגורלי במשך כל שנות חיי בארץ, הרבה מאוד מהשנים האלה, הרוב המכריע של השנים האלה, לעבוד במחיצתו - בוועד הפועל של ההסתדרות, בהנהלת הסוכנות, עם קום המדינה. הייתה ידידות רבה, הייתה תקופה קצרה מרה, ואני מודה לאלוקים שבשנים האחרונות הייתה התפייסות מוחלטת ושלמה. ובין כל הדברים שרשומים בלבי לחסדו של בן-גוריון היה שאחרי יריבות מרה לשנינו זכינו לידידות מחודשת וטובה.

חוק דוד בן-גוריון

(כנסת ישראל, 22 בנובמבר 1976, אתר כנסת ישראל https://www.knesset.gov.il/vip/BenGurion/heb/BenGurion_Law_Frame.html)

החוק	1. לזכרו ולפועלו של דוד בן-גוריון ולהנהלת מורשתו לדורות מחוקקת הכנסת את חוק דוד בן-גוריון.
פרק א: המוסדות	
שלושה מוסדות	2. המוסדות להנצחת זכרו של דוד בן-גוריון יהיו בית דוד בן-גוריון, המכון למורשת דוד בן-גוריון בשדה בוקר והמכון לחקר המדבר.
סימן א: בית דוד בן-גוריון	
הקמה	3. מוקם בזה מוסד בשם בית דוד בן-גוריון.
המקום	4. בית דוד בן-גוריון יהיה בשדרות בן-גוריון בתל אביב בבית שציווה למדינה.
המטרות	5. בית דוד בן-גוריון יהא פתוח לציבור וישמש: א. מוזיאון לזכרו. ב. מרכז לקריאה, לעיון, למחקר ולפרסום בנושאים שתקבע מועצת המוסד.
הרשויות	6. א. לבית דוד בן-גוריון יהיו מועצה וועד מנהל. ב. המועצה תהיה של 13 חברים שהם שבעה שקבע דוד בן-גוריון בצוואתו ושישה שתמנה הממשלה. ג. המועצה תבחר מבין חבריה את הוועד המנהל.
סימן ב: המכון למורשת דוד בן-גוריון	
הקמה	7. מוקם בזה מוסד בשם המכון למורשת דוד בן-גוריון
מקומו ותכולתו	8. א. המכון יהיה בשדה בוקר, ויכיל את הצריף ששימש למגוריו של דוד בן-גוריון בקיבוץ שדה בוקר ואת ספרייתו במקום שהייתה בעת פטירתו. ב. המכון יכיל גם ארכיון ומרכז למחקר להוראה ולכינוסים.
המטרות	9. א. לכינוס החומר הספרותי המדעי והתיעודי הקשור באישיותו של דוד בן-גוריון בפעלו ובתקופתו. ב. ללימוד ולמחקר של תקומת ישראל בארץ ישראל ולפרסום תוצאותיהם.
סימן ג: הוראות כלליות	
	12. א. בית דוד בן-גוריון והמכון למורשת דוד בן-גוריון בסימן זה המוסדות יהיו תאגידים. ב. המכון לחקר המדבר יהיה חלק מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
	13. המדינה תשלים את הכנסותיהם של המוסדות כדי הדרוש להוצאות קיומם, החזקתם ופיתוחם, והם יעמדו לביקורת מבקר המדינה.
	14. הוועד המנהל של כל מוסד יכין הצעת תקציב שנתי לשנת תקציב, כשנת תקציב המדינה, ויגישה לשר החינוך והתרבות. התקציב טעון אישור הממשלה ושאר דרכי קביעתו ייקבעו בתקנות.
תחומים על המסמך	
אפרים קציר, נשיא המדינה; יצחק רבין, ראש הממשלה; אהרון ידלון, שר החינוך והתרבות	

חלק ראשון - הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים שבנספח המצורף וענה על השאלות בפרקים שלפניך*.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על השאלות 1-4.

1. בן-גוריון פעל רבות למען הקמת מדינת ישראל וגם במהלך שנות קיומה הראשונות.
א. עיין בטקסט 1 וציין שתי פעולות המעידות על פעולתו למען הקמת המדינה, ושתי פעולות המעידות על תרומתו בשנות קיומה הראשונות של מדינת ישראל.
שתי פעולות המעידות על פעולתו למען הקמת המדינה

I.

II.

שתי פעולות המעידות על תרומתו בשנות קיומה הראשונות של מדינת ישראל

I.

II.

ב. (1) ציין שתי דרכים רשמיות מתוך הטקסט או מידע העולם שלך שבהן מדינת ישראל מנציחה את דמותו של בן-גוריון.

דרך 1

דרך 2

(2) איזו דרך מבין הדרכים שציינת בסעיף (1) משקפת בצורה הטובה ביותר את מורשתו של בן-גוריון? נמק את תשובתך על סמך הטקסטים שקראת.

2. במגילת העצמאות פונה בן-גוריון ליהודים בכל העולם: "אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל".

א. מה היה יחסו של דוד בן-גוריון לעולים החדשים, וכיצד בא הדבר לידי ביטוי על פי טקסט 1?

* בבחינת הבגרות הטקסטים יופיעו כנספח למחברת, ולכן ההוראה מנוסחת בצורה זו, על פי הניסוח בבחינת הבגרות.

ב. האם גולדה מאיר תמכה בעמדתו של בן-גוריון כלפי העולים החדשים? הבא ביסוס לדבריך מטקסט 3.

3. לפניך קטע שהושמט במהלך עיבודם של הטקסטים.

בשנת 1960 היוצרות התהפכו. בן-גוריון התבטא בחריפות נגד פנחס לבון שהיה מעורב בפרשת ריגול וחבלה במצרים. לדבריו של בן-גוריון, היינו חייבים לברר באופן מעמיק את מידת אחריותו של לבון בפרשה. מובן שהקמנו ועדת שרים לבדיקת האירוע, והיא מצאה את לבון זכאי מכל האחריות. בן-גוריון כעס מאוד, התפטר וקרא לפתוח בחקירה משפטית בעניין. אני באותה תקופה הייתי בהנהגת מפלגת מפא"י, הפכתי להיות אחת מיריבותיו הגדולות. בן-גוריון האשים אותי בשחיתות, ואני, לצערי, החרמתי את מסיבת יום הולדתו ה-80 שהתקיימה בשנת 1966. עם זאת בשנותיו האחרונות היה מעין פיוס בין שנינו.

- א. ציין מאיזה טקסט הושמט הקטע. _____
ב. ציין היכן היית מוסיף את הקטע (לאחר איזו שורה ומילה). נמק את בחירתך.

ג. מדוע לדעתך בעיבוד הטקסט בחרו להשמיט את הקטע?

4. בטקסט 2 מובאים שני ציטוטים מדברים שאמר בן-גוריון בהזדמנויות שונות.

א. כתוב במשפט אחד את הרעיון המרכזי בכל אחד מן הציטוטים.

הרעיון המרכזי בציטוט 1 _____

הרעיון המרכזי בציטוט 2 _____

ב. כיצד הייתה מגיבה גולדה מאיר לכל אחד מן הציטוטים? הבא הוכחות מן הטקסט.

חלק שני - לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: פרק א - חובה, ואחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: חובה - שם המספר (50 נקודות)

ענה על שאלה 6.

6. לפניך משפטים, ובהם מספרים מודגשים.
- כתוב את המספרים במילים (נקד במידת הצורך).
- (1) דוד בן גוריון נולד בשנת **1886** .
- (2) הושג הסכם על הצטרפותם של **10,000** חיילי האצ"ל.
- (3) בגין פרש מהממשלה בשל הסכמתה לפעול על פי החלטה **242**.
- (4) בשנת 1949 זכתה המפלגה ב-**14** מושבים.
- (5) בגיל **14** ייסד בן גוריון אגודה ציונית לנערים.
- (6) אנשי העלייה השנייה הגיעו לארץ משנת **1904** .
- (7) ב-**7** בדצמבר 1953 התפטר בן גוריון מראשות הממשלה.
- (8) קראתי את המאמר על דוד בן גוריון **3** פעמים.
- (9) בגיל **87** נפטר דוד בן גוריון.
- (10) זהו הטקסט ה-**12** שנושאו הוא דוד בן גוריון.

לפניך שני פרקים: פרק ב - תחביר ופרק ג - מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: פרק ב - תחביר או פרק ג - מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר ענה על כל הסעיפים.

7. "צריך לרכז את כל מאמצי הנפש והגוף של העם בארץ ובגולה כדי להגשים את המטרה",
הוא אמר בתחילת דרכו.

א. לפניך ארבע אפשרויות לסיווג המשפט. הקף את האפשרות הנכונה.

- (1) משפט מורכב: עיקרי - משפט פשוט, פסוקית נושא פשוטה בעלת חלקים כוללים.
(2) משפט מורכב: עיקרי - משפט פשוט, פסוקית מושא פשוטה בעלת חלקים כוללים.
(3) משפט פשוט בעל חלקים כוללים.
(4) משפט איחוי (מחובר): איבר א - משפט פשוט, איבר ב - משפט פשוט בעל חלקים כוללים.

ב. מה התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט הנתון?
הקף את התשובה הנכונה.

	(1) לוואי	(2) תיאור	(3) מושא	(4) נושא
את כל מאמצי	(1) נושא	(2) מושא	(3) תיאור	(4) לוואי
של העם	(1) לוואי	(2) אוגד	(3) מושא	(4) נושא

ג. פרק את המשפט לשני משפטים פשוטים ועצמאיים.
(1) _____
(2) _____

8. דוד בן גוריון לא נבהל ממצבה של מדינת ישראל חרף הקשיים הכלכליים והחברתיים של אזרחיה.

א. לפניך ארבע אפשרויות לסיווג המשפט.
הקף את האפשרות הנכונה.

- (1) משפט מורכב: עיקרי - משפט פשוט, פסוקית תיאור פשוטה בעלת חלקים כוללים.
(2) משפט פשוט בעל חלק כולל.
(3) משפט איחוי (מחובר): איבר א - משפט פשוט, איבר ב - משפט פשוט בעל חלק כולל.
(4) משפט מורכב: עיקרי - משפט פשוט בעל חלק כולל.

ב. מה התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט הנתון?
הקף את התשובה הנכונה.

	(1) נושא	(2) מושא	(3) נושא	(4) תיאור
ממצבה	(1) לוואי	(2) מושא	(3) תיאור	(4) נושא
חרף הקשיים	(1) נושא	(2) מושא	(3) נושא	(4) לוואי

ג. המר את המשפט הנתון במשפט מסוג תחבירי אחר, בעל קשר לוגי כלשהו.

9. לפניך שני משפטים מורכבים, I ו-II.

I. מי שמפחד מפני אתגרים לא יכול להיות ראש ממשלה.

II. כשגיבש בן גוריון את תפיסתו, ראה את טובת העם היהודי לנגד עיניו.

א. תחם את הפסוקית בכל משפט.

ב. ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית בכל משפט.

תפקיד הפסוקית במשפט I: _____

תפקיד הפסוקית במשפט II: _____

ג. לפניך משפט מורכב נוסף.

מתברר כי בן גוריון רצה להגשים את החלום של הקמת מדינה עצמאית.

באיזה משפט, I או II, התפקיד התחבירי של הפסוקית זהה לתפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט זה?

ציין את מספר המשפט: I או II. _____

10. א. לפניך שישה משפטים, ובכל אחד מהם מסומן בקו הצירוף "ממשלת ישראל". ציין בכל

משפט את התפקיד התחבירי של הצירוף המסומן בקו.

(1) ממשלת ישראל צריכה לדאוג לכל ילדי ישראל.

התפקיד התחבירי: _____

(2) על ממשלת ישראל מוטלת האחריות.

התפקיד התחבירי: _____

(3) בשל קיצוצים בתקציב ממשלת ישראל בוטלו הטיולים.

התפקיד התחבירי: _____

(4) דוד בן גוריון זכה להוקרה על תרומתו בהקמת ממשלת ישראל.

התפקיד התחבירי: _____

(5) משאבים רבים מושקעים בממשלת ישראל.

התפקיד התחבירי: _____

(6) צריך לשפר את מערכת ההסברה של ממשלת ישראל.

התפקיד התחבירי: _____

ב. לפניך משפט שיש בו דו-משמעות.

הורי התלמידים שהשתתפו בפעילויות שבמכון למורשת בן גוריון, הם אנשים נעימים.

(1) נסח שאלה שתבהיר מהי הדו-משמעות שבמשפט.

(2) כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת של המשפט הדו-משמעי.

I. _____

II. _____

11. א. לפניך קטע על דוד בן גוריון. קרא אותו, וענה על המטלה שאחריו.

דוד בן גוריון נולד בשנת 1886 בשם דוד גרין, בעיירה פלונסק שבפולין. בביתו התכנסו ישיבות על עלייה לארץ ישראל. דוד הצעיר הושפע מאוד מפעילות זו, ובשנת 1906 הוא עלה לארץ ישראל. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה גורש דוד בן גוריון מהארץ משום שנאשם בפעילות ציונית. דוד יצא לארצות הברית כדי שיוכל לפעול עם חברו, בן צבי, למען הציונות.

(1) העתק מן הקטע:

• משפט מורכב

• משפט איחוי (מחובר)

(2) ציין את הנושא ואת הנשוא בכל אחד מן המשפטים.

(3) ציין את הקשר הלוגי בכל אחד מן המשפטים שהעתקת בסעיף (1).

ב. לפניך משפט.

המכון למורשת דוד בן גוריון בשדה בוקר הפך מרכז לחוקרים בתחום תקומת ישראל.

(1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).

(2) ציין את הנושא של המשפט.

(3) מה התפקיד התחבירי של המילה המסומנת בקו במשפט הנתון?

(4) **הקף את מספרי המשפטים** שיש בהם מילה בעלת תפקיד תחבירי זהה לזה שציינת

בסעיף (3).

(א) **התלמידה הפכה את הכיסא בסוף השיעור.**

(ב) **המים בברז נעשו עכורים.**

(ג) **העבודה נעשתה על ידי מומחים.**

(ד) **העבודה נעשתה מורכבת יותר במשך השנים.**

(ה) **בימי החורף הפכו שיעורי ההתעמלות למשימה מורכבת.**

פרק ג: מערכת הצורות [40 נקודות]

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך שישה משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד). ציין את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

הבניין	השורש	הפועל
		דוד בן גוריון וחבריו מנסים (מְנַסִּים) להגשים את חלומם.
		היא עובדת מנוסה (מְנוֹסָה) מאוד בתחום החקלאות הטכנולוגית.
		בני העלייה השנייה נסו (נָסוּ) על נפשותיהם במשך שנים רבות מארץ מוצאם.
		בן גוריון הוביל (הוֹבִיל) את העם היהודי להישגים אדירים.
		גולדה מאיר התרגשה (הִתְרַגְּשָׁה) כשנשאה נאום לזכרו של בן גוריון.
		עד היום אנחנו משתמשים (מְשַׁתְּמָשִׁים) בניסיון של בן גוריון.

ב. לפניך שלושה צמדים של שמות פעולה. לכל צמד שורש משותף.

הַשְּׂרָאָה - הַשְּׂרִיָּה _____
 הַלְּוָאָה - הַלְּוִיָּה _____
 הַוְּדָאָה - הַוְּדִיָּה _____

(1) ציין את השורש המשותף למילים בצמד בקו שלאחר כל צמד.

(2) בחר בצמד אחד, וכתוב משפט או צירוף לכל מילה.

משפט / צירוף למילה הראשונה

משפט / צירוף למילה השנייה

13. לפניך קטע, ובו שמות מודגשים.

בעיתון תל אביב התפרסמה ידיעה: כ-150 סטודנטים מאוניברסיטאות ברחבי הארץ הגיעו ליום העיון לזכרו של דוד בן גוריון "היבטים חדשים", שנערך בבית דוד בן גוריון, בחודש מאי 2014, ועוד עשרות רבות של מעוניינים נדחו מפאת חוסר מקום. בדרכם לאולם ההרצאות, הביטו המשתתפים בתערוכה החדשה "הזקן והעם", אוסף מיוחד ונהדר של מכתבים ומעטפות ועדויות שצולמו בווידאו, ומבטאות תקשורת בלתי אמצעית בין דוד בן גוריון לבין אנשים מכל שורות העם. זה גם היה הנושא הראשון ביום העיון, אשר אותו פתחה והציגה גב' חני הרמולין, מנהלת בית דוד בן גוריון.

לפניך טבלה. מיין בטבלה שלפניך את השמות המודגשים על פי דרך התצורה שלהם, ותן כותרת לכל עמודה בטבלה.

14. א. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשים שני פעלים.

- I. ידינו הושטה (הושטה) לשלום לעבר המלחים שהשיטו (השיטו) את ספינתם בים.
 - II. המדע משתנה (משתנה), והוא משנה (משנה) את הטכנולוגיה.
 - III. בשל היותו מנהיג נבון (נבון) במיוחד, היו כולם בטוחים שהוא יפרוץ (פרץ) את גבולות המדע.
 - IV. כל עם ישראל לומד (לומד), ואנחנו רוצים (רוצים) שימשיך ויתפתח.
- (1) הקף את מספר המשפט שבו שני הפעלים משתייכים לאותו הבניין.
(2) ציין את הבניין של הפעלים שהקפת בסעיף (1).
- ב. לפניך שתי קבוצות של שמות.
- הקף בכל קבוצה את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.
- (1) הַשְּׂרָאָה, הַרְצָאָה, הַמְרָאָה
(2) פְּנוּי, רְצוּי, חֲבוּי
- ג. לפניך רשימה של ארבעה שמות.
- הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.
- רְקָדוּ, שְׁחִיזוּ, זָבְלוּ, קָרְיָן
- ד. לפניך רשימה של ארבעה שמות.
- הקף את השם היוצא דופן מבחינת משמעות המשקל.
- בְּצִיר, רְחִיץ, אֲכִיל, לְחִיץ

15. א. לפניך קטע על סמך טקסט 1, פסקה ג, שהודגשו בו שמות במשקלי שמות הפעולה. לקראת סוף מלחמת העולם הראשונה עמד הצבא הבריטי לקראת **כיבוש** ארץ ישראל, ואז נודע על **פרסום** "הצהרת בלפור" על ידי ממשלת בריטניה, שהצהירה על **תמיכתה** בהקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל. בעקבות ה**הצהרה** החלו בן גוריון ובן צבי בארגון יהודים שרצו בעלייה לארץ ישראל, ורצו להילחם בגדודים יהודיים מיוחדים בצבא הבריטי. גדודים אלה נקראו "הגדודים העבריים". **הצטרפותו** של בן גוריון לאחד הגדודים הייתה מהירה, והוא חזר לארץ ישראל עם אחד הגדודים, אחרי שנכבשה המדינה על ידי הכוחות הבריטיים.

העתק מבין שמות הפעולה המודגשים ארבעה שמות במשקלי שמות הפעולה בבניינים שונים. ציין את הבניין של כל שם פעולה.

_____	השם	_____	הבניין:
_____	השם	_____	הבניין:
_____	השם	_____	הבניין:
_____	השם	_____	הבניין:

ב. לפניך שני צמדים, שכל מילה בהם גזורה משורש אחר. ציין את השורש של כל אחת מן המילים.

_____	וידוי	_____	וידוא
_____	מחאה	_____	מחיאה

צמד ראשון: _____ **וידוי** _____ **וידוא**
 צמד שני: _____ **מחאה** _____ **מחיאה**

16. א. לפניך קטע שחסרים בו שישה פעלים. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: המורה _____ דיבר _____ **(דב"ר)** עם התלמידים.

כמה חודשים אחרי ש _____ **(פרס"מ)** ה**הצהרת** בלפור, בנובמבר 1917, _____ **(נד"ב)** בן גוריון לשירות צבאי ב"גדוד העברי" בצבא הבריטי. בשנת 1919 _____ **(קו"מ)** עם ברל כצנלסון את מפלגת אחדות העבודה, ושנה אחר כך _____ **(מנ"י/ה)** למזכיר הראשון של הסתדרות העובדים הכללית בארץ ישראל. בשנת 1930 _____ **(י/וס"ד)** מפלגת מפא"י - מפלגת פועלי ארץ ישראל. מפלגה זאת הנהיגה את היישוב ו _____ **(נו"ח)** את היסודות למדינה שבדרך.

ב. לפניך קטע שחסרים בו שבעה שמות. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: ה _____ תלמידים _____ **(למ"ד)** שוחחו עם המורה.

מכון בן גוריון הוקם על יסוד אמנה שנחתמה בשנת 1982 בין ה _____ **(כו"נ)** למורשת בן גוריון לבין אוניברסיטת בן גוריון בנגב. המכון עוסק ב _____ **(למ"ד)** ובתיעוד חקר ההיסטוריה, ה _____ **(רב"י/ה)**, החברה, הפוליטיקה וה _____ **(רח"ב)** הגאוגרפי של ישראל.

במכון אפשר למצוא ספרייה אקדמית, ארכיון, מרכז _____ **(פו"צ)** של כתב העת "עיונים ב _____ **(קו"מ)** ישראל" ומרכז _____ **(יד"ע)** דיגיטלי. כמו כן פועלות במכון תכניות אקדמיות לתואר ראשון ולתואר שני מהארץ והעולם.